Arad, XXXVIII. evf. 200. szám. 1923. szeptember 14. Péntek.

Szerkesztőség
Arad, Acsev-palota.
Kiadóhivatal:
Bulv. Regele Ferdinand 22.
(József főherceg-ut.)
(Aradi Nyomda Vállalat.)
Sürgönycím: Közlöny, Arad.
Telefonszám
Szerkesztőség és kiadóhivatal 151.
Egyes szám ára 2 lei, vasárnap 3 lei. Bucurestiben 50 bani-val több.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KOZGAZDASAGI NAPILAP.

Főszerkesztő: STAUBER JOZSEF.

ELŐFIZETES
HELYBEN ÉS VIDÉKEN:
Egész évre ... ... 480 Lei.
Fél évre ... ... 240 Lei.
Negyed évre ... ... 120 Lei.
Havonta ... ... 40 Lei.
Hirdetések díjszabása szerint.

Felelős szerkesztő:
Károly József.
Cenz. I. NICHIN.

Uj szellem.

Az Astra irodalmi, tudományos és müvészeti egyesület. Ennek a kulturális célu és nagyhivatásu román egyesülésnek elnökévé választották a mult héten Goldis László volt miniszternt, aki egy bucuresti ujságiró előtt mindenképpen figyelemreméltó és nagyjelentőségü kijelentéseket tett. Azt mondotta Goldis, hogy ebből az egyesületből kirekeszti a politikát, mert az üres és hangzatos politikai frázisok korra lejárt. Azt is mondotta, hogy a román kultura csak ugy emelkedhetik az őt megillető magaslatra, ha a román határokon belül megbékélnek egymással a felekezetek és egyesülnek az összes nemzeti erők.

Román pártegyesüléseken kivül társadalmi, müvészeti és jótékonykodási intézményekben egyaránt politikai szempontok érvényesülnek. Ezek a szempontok éppen nem vezetnek konszolidációra és nem a békének és a megértésnek, hanem gyakorta a féktelen ellenségeskedésnek a magvait hullatják széjjel. Ezek a miazmák szétszórodnak az állam közéletébe, közintézményeibe és mindenhová, ahol az emberi társulás jelenségei mutatkoznak. A demoralizáció külső jelei aztán hol Jassyban, hol Clujon mutatkoznak meg egy-egy céltalan és fejvesztett, felekezet elleni tüntetésben.

Szeretnők elhinni Goldisnak, hogy az Astra szellemében friss valőrt jelent a neve. Egyhangulag választották meg és az ő személye körül alakuló erdélyi blokk is valósággá vállhatnék ezzel a pozicióval. S ha az Astra példát ad, talán követni fogják az állam több polgári egyesülései is és akkor valóban meg lehetne oldani az egyesülések egyesülésének kérdését, közös mederbe lehetne vezetni az összes romániai kulturtársulásokat. Olyan falanksz lenne ez, amelyet nem törhet szét néhány rosszakaratu és békebontó elem indolenciája és amely egyenes ivben röpitené Romániát ama balkáni nagyhatalom pozicióját felé, amit csak a felekezetek békéje és a nemzetiségi kisebbségek szabadsága garantálhat.

Értékűket vesztik az Acsev. részvények ha le nem bélyegzik Brassóban.

(Beszélgetés Koromzay Frigyes Acsev. vezérigazgatóval.)

(Saját tudósitónktól.) A Monitorul Oficial szeptember 2-iki számában hirdetmény látott napvilágot, amely meghagyja az Erdélyben levő magánvasutak összes részvényeseinek, hogy részvényeiket szeptember 20 és 30-ika között a brassói CFR.-nél nyujtsák be lebélyegzés végett. Akik ezt elmulasztják, azoknak a részvénye után nem szabad osztalékot fizetni. A rendelet Erdélyben meglehetős feltünést és nyugtalanságot keltett, mert a rövid terminus alatt nem áll módjában mindenkinek leutazni Brassóba, hogy ott részvényeit lebélyegeztesse. Különösen vonatkozik ez a kisrészényesekre, akiktől nem lehet elvárni, hogy a tulajdonukat képező két-három részvény miatt, aminek az értéke alig 2—300 lei, még a horribilis vasuti költséget is megfizessék Brassóig és viszsza. Aradot és Aradmegyét a lebélyegzést elrendelő miniszteri rendelet igen közelről érinti, miután Erdély leghatalmasabb magánvasut-társaságának, az ACSEV.-nek a székhelye itt van, sőt a részvények egyrésze is aradiak és aradmegyeiek kezében van. Joggal felmerül tehát a kérdés, miért nem tett a vasut semmit, hogy részvényesei érdekét megvédje olyan módon, hogy a szigoru rendeleten némi enyhitést eszközöljön ki. Ebben az irányban a *Közlöny* a legilletékesebb személyhez, *Koromzay* Frigyeshez, az ACSEV. vezérigazgatójához fordult, aki az alább következő nyilatkozatban háritotta el azokat a vádakat, mintha a vasutigazgatóság ebben az ügyben a mindenbe belenyugvó szerepét játszotta volna?

— Vezérigazgató Ur, miért nem követett el a társaság semmit hogy a rendeletet hatályon kivül helyezzék? A részvényeseket önhibájukon kivül károsodás érheti, a mi talán nem lehet érdeke a vasutnak? — kérdezte munkatársunk.

— Ilyet állitani tévedés vagy rosszakarat. A társaság ügyésze, leutazott Bucurestibe, ahol a közlekedésügyi miniszterium magánvasutakat kezelő ügyosztályában *Railán* igazgatónál interveniált. Az igazgató a leghatározottabban kijelentette, hogy a rendeletet nem vonja vissza és nem az idő rövidsége vagy más ok miatt, hanem kizárólag elvi okok miatt. A miniszteriumnak az az álláspontja, hogy az államnak erre a rendeletre saját gazdasági helyzetének megvédése miatt feltétlen szüksége van.

— Módositani sem lehet a rendeleten, esetleg a terminust kitolni?

— Az intervenció erre is kiterjedt, de eredménytelenül. A vasuttársaság ügyésze főleg azt igyekezett kifejteni, hogy a külföldi részvényesek nem képesek eltiozni vagy elküldeni részvényeiket, mert sem Németországból, sem Magyarországból nem lehet részvényt kivinni, már pedig ebben a két államban a részvények tekintélyes százaléka van. A franca jóváteteli bizottság is harmincöt százaléknyi részvénnyel rendelkezik, amit a németországi részvényesek szolgáltattak át a békeszerződés értelmében. Railan igazgató erre megjegyezte, hogy ezek a nehézségek áthidalhatók. A lehozott részvényeket szabadon vissza lehet vinni, erre vonatkozólag a miniszterium garanciát ad. A magyarországi részvénytulajdonosoknak ezt sem kell megtenniök, elég, ha elmennek a budapesti román konzulátusra, mutassák ott be a részvényeket és kérjenek azokról egy igazolványt, amely a részvények számát, névértékét és a tulajdonos állampolgárságát igazolja. Ezt az igazolványt egy meghatalmazással el kell küldeni egy román állampolgárnak, aki azt Brassóban a bizottság előtt bemutathatja és ezt olyba veszik, mintha magát a részvényt bélyegezték volna le. Ügyészünk erre megjegyezte hogy az eredeti rendelet erről nem intézkedik, de különben is az idő rövidsége miatt mindez lehetetlen. Nem használt az érv, az igazgató ur határozottan kijelentette, hogy értesitsük a Magyarországon levő részvényeseket, a többi államokban levő részvényeseket majd elintézi a kormány. Semmiféle módositás nem eszközölhető.

— És miért nem történik a lebélyegzés Aradon, hisz a részvényesek tekintélyes része itt él?

— Gondolja, hogy nekünk ez nem lenne jobb, annál is inkább, mert az igazgatóság itt székel Aradon? Nem honorálták ezt a kérelmünket sem. Az igazgató röviden csak annyit válaszolt, hogy a miniszteriumnak a lebélyegzés elvégzésére kiküldött szerve Brassóban székel, igy tehát a lebélyegzésnek is itt kell megtörténni.

— Mi történik a bármi okból le nem bélyegzett részvényekkel?

— Azok, Railan igazgató véleménye szerint, értéküket vesztik, illetve azokra nem szabad többé osztalékot fizetni. Kérem, még közölje a közönséggel, hogy a vasuttársaság minden részvényt, természetesen a részvényes felelősségére, lebélyegzés végett lekáld Brassóba. Az erre vonatkozó hivatalos blankettákat már a mai naptól kezdve lehet kapni az igazgatóságnál. (ACSEV. palota.)

Többet Koromzay vezérigazgató nem mondott, de mi még mondunk valamit. Tudjuk, hogy a kormány ezzel az egész akcióval azt akarja elérni, hogy megtudja, kinek a birtokában mennyi és milyen részvény van. A végcél a nacionalizálás, vagyis a nemzeti tőke hegemóniája minden téren. Ez ellen nem szólunk semmit, de a rendeleteket valahogy ugy is végre lehet hajtani, hogy károsodás ne érjen senkit. A magántulajdon respektálása az alapja minden államnak.

Kommunista forradalom Szófiában.

(Letartóztatták a bolgár kommunista-párt vezéreit.)

Szófiából táviratozzák: A bulgár kommunisták ennek a hónapnak tizenhetedikére forradalmat terveztek. A mozgalom Sztambulijszky meggyilkolása óta különösen lábrakapott és a forradalom előkészitéséhez kitünő miljőt adott a legutóbbi hónapok zavaros külpolitikai irányváltozása.

A bulgár főváros rendőrsége névtelen levél feljelentésére kezdett el nyomozni. A levél állitásai pontosan beigazolódtak. A forradalom központjául Szófiát, Sutulát, Várnát és Plevnát szemelték ki a zavargók. A hadseregben is voltak moszkvai ügynökök, akik terjesztették a kommunista eszméket.. Ezeket és a civil pártvezéreket minden városban letartóztatták. Megszüntették a kommunista lapokat is és bezárták a párthelyiségeket. Több mint kétszáz házkutatást tartottak. A bulgár fővárosban a hirre érthető zgalom támadt, amelyet a rendőrség erélyes ellenakciója már lecsillapitott.

Ruscukból táviratozzák: Az itteni hatóságok egy nagyarányu ellenforradalmi mozgalmat fedeztek fel. A kommunisták és parasztok egymással szövetkeztek s ellenforradalmat készitettek elő, amelynek az volt a célja, hogy a jelenlegi bulgár kormányt és az uralkodó rendszert megbuktassa. Az ellenforradalom Ruscukból indult volna ki és kiterjedt volna egész Bulgáriára. A felfedezett ellenforradalomról jelentést tettek a szófiai kormánynak, amely azonnal a legszigorubb intézkedéseket foganatositotta. Elrendelték az ostromállapotot és mindenkinek a letartóztatását, aki abba a gyanuba keverődött, hogy résztvett az ellenforradalom előkészitésében. Ruscukban eddig több mint száz kommunistát tartóztattak le, de még ennél is több letartóztatás várható.

Japánban még müködik a föld.

(Einstein tanár a japán tudományról. — Elpusztult tudományos intézetek. — A miniszterelnök proklamációja.)

Londonból táviratozzák: Japánban nagy a nyugtalanság, hogy az ország szent hegye, a híres *Fudzsijama* vulkán, amelyet a föld rengés óta sürü felhők boritottak, most hogy az időjárás változott és a felhők eltüntek, teljesen megváltozott formában tünt elő. — A szent hegy formájának megváltozása és az a körülmény, hogy a Yokohama közelében keletkezett sziget vulkánja állandóan müködésben van, arra engednek következtetni, hogy a japán tengerpart felületének ujjáképződése még nem fejeződött be.

Bécsből táviratozzák: *Einstein* Albert, a világhirü tudós, aki huza mosabb ideig tartózkodott Japánban, nyilatkozott egy hirlapiró előtt Japán tudományos szerepéről. A tudós mindössze ennyit mondott:

— Japán tudományos törekvéseit elemi csapás nem gátolhatja meg tartósan.

Londonból táviratozzák: Az itteni japán nagykövetség jegyzékéből kitünik, hogy a nagy üzleteken és követségi épületeken kivül Tokió fényesen felszerelt tudományos intézetei is elpusztultak, közöttük az egyetem összes kisérleti intézeteivel és klinikáival, a nagy városi kórház, a katonai akadémia a hadapród-kaszárnyával, a Gusztáv Adolf-iskola, a női felsőiskola, a császári muzeum és Tokió összes hirlapjainak szerkesztőségei és nyomdái.

San-Franciscoból táviratozzák: Gróf *Yamamoto* miniszterelnök proklamációt adott ki, amelyben felszólitja a lakosságot, hogy őrizze meg hidegvérét. A kiáltvány még ezeket tartalmazza:

— Meg kell mutatnunk a világnak, hogy a japán nép a nyugtalanság és szerencsétlenség idején is megtudja őrizni önuralmát, amenynyiben azt cselekszi, amit cselekednie kell: engedelmeskedik a parancsoknak és kimutatja békeszeretetét.

A miniszterelnök végül azt a felszólitást intézi a lakossághoz, hogy a békeszerető koreaiakat meg kell oltalmazni még akkor is, ha egyesekről kiderül, hogy a zavargások előidézésében részesek.

Sanghaiból táviratozzák: A kamakurai strandon a szökőár több mint száz fürdőzőt elsodort. Yokohamában ötszáz idegen vesztette el életét.

— Stefanut Sabin — Arad város főjegyzője. Az aradi városházán már régen üresedésben levő főjegyzői állás rövid időn belül betöltésre kerül. A város vezetősége Stefanut Sabint, a megszünt lakáshivatal volt rokonszenves vezetőjét jelölte ki a főjegyzői állásra és a kinevezést jóváhagyás végett felterjesztette a belügyminiszteriumba. A főjegyzői teendők, amelyeket hónapok óta Cimpián János helyettes főjegyző végez, néhány nap mulva szakavatott kezekbe kerül.

Az első magyar női lelkész.

(Nyilatkozik papi hivatásáról.)

Szabadkáról jelentik: Budapesten az idén avatták föl az első nőt magyar református pappá, *Novák* Olga vörösmarti lakos személyében. Novák Olga, aki ilyenformán uttörő ebben a tekintetben, jelenleg szülőfalujában, a baranyai Vörösmarton tartózkodik. Novák Olgát lakásán kereste fel egy ujságiró és megkérte, hogy nyilatkozzék jövő terveiről és általában a női papság feladatairól. Az első női lelkész kedves, feltünően intelligens arca élénk és energikus tiltakozást fejezett ki:

— Nem vagyok szinésznő — mondotta. Avult primadonna fogásnak találom a nyilvánosság előtt való szereplést. Pap vagyok, aki tisztán átérzi hivatása magasztosságát.

Végre is hosszu rábeszélés után sikerült egyet-mást megtudni Novák Olgától, aki Budapesten eredményesen távoltartotta magától a lapok tudósitóit. Az első női lelkész teljesen átérzi feladatát és látja azokat az akadályokat, amelyekkel meg kell küzdenie. Már a theológiáról való bucsuzásban kijelentette, hogy nem kiván a férfi papsággal egyenlő jogokat, csupán hü támogatója akar lenni a hit élet fejlesztésének. Elsősorban a nőket és gyermekeket akarja ápolni. Megemlékezett a nazarénus szekta hatalmas terjedéséről, amit meg szeretne akadályozni. Egyelőre Vörösmartonon kivan maradni és szülőfalujában teljesiti misszióját. Elmondta Novák Olga, hogy vele egyidőben több nő kezdte a theológiát, de a többiek később más pályára, nagyrészt az orvosi fakultásra léptek át. Arra a kérdésre, hogy talán theológiai képzettség nélkül is müködhetett volna a lelkek javára, nagyon csodálkozva nézett rám:

— Nem hiszem — mondotta. — Amiről nem győződtem meg tudományos alapon, azt nem hirdethetem.

Komolyan, kemény hangsulylyal mondotta az utóbbi szavakat, a magyar ember spekulativ tulajdonságának kétségbevonhatatlan jeleképen.

Tanügy.

— Középiskolai tanulók beirása Aradon. Az aradi Piata Mihai Viteazulon (régi Ferenc-téren) levő állami magyar tannyelvü fiu középiskolában a beirások már megkezdődtek és naponta folytatódnak. Az első osztályba az elemi iskola negyedik osztályát végzett tanulók vehetők fel. A negyedik osztályt végző polgári középiskolai tanulók absolváló vizsgát tesznek és tanulmányaikat szakiskolákban, felső kereskedelmiben, lyceumokban tovább folytathatják. Beirási dij, tandij, stb. egész évi összege száz lei. A javitóvizsgálatok szeptember 15-én reggel kezdődnek. Állami tisztviselők, közalkalmazottak gyermekei és más szegénysorsuak tandijkedvezményben részesülnek. Tankönyvek, füzetek, stb. beszerzésére az előadások megkezdésekor a tanári kar ad felvilágositást. Beiráskor be kell mutatni a születési- és a mult évi iskolai bizonyitványt, valamint az ujraoltási igazolványt.

Hamlet sirjánál.

(A *Közlöny* kopenhágai levelezőjétől.) Kopenhágától északra, vagy negyven kilométernyi távolságra a szép fővárostól, Dánia büszkeségének, a dán Rivierának partján emelkedik a híres kronborgi várkastély, amelynek századokon keresztül az volt a hivatása, hogy az Északi-tengert a Kattegáton át a Keleti-tengerrel összekötő Sund bejáratát védelmezze. Ezen a ponton négy és fél kilométer széles a tengeri csatorna. A Kronborg bástyáiról még most is a svéd partok, Helsingborg kikötője és egy régi vár, a Kärnan maradványa felé tátonganak a hatalmas ágyuk bronz torkai. A skandináv államok háboruskodásának emlékét őrzi a Kronborg, de a XX. század szemlélőjét mégis elsősorban a hollandiai renaissance stilusnak gyönyörü alkotása, az öt karcsu toronynyal ékes kastély vonja magára. A Sund haragosan zöld tarajos hullámaival harmonikusan olvad egybe a Kronborg patinás tetőzete és bástyáinak alján kisérteties zugás sal törnek meg az északi szél felkorbácsolta hullámok.

A Kronborg történetének lapjai megemlékeznek egy angol küldöttségről, amely itt nyujtotta át II. Frigyesnek az összes északi országokra szóló ünnepség keretében az angol térdszalagrend nagykeresztjét. I. Jakab skot királynak és feleségének, Anna királynőnek, IV. Keresztély dán király nőtestvérének látogatása idején 1590-ben a kronborgi kastély fényes ünnepségek szinhelye volt. Shakespeare *Hamlet*-jének tárgyát ezzel az ünnepséggel hozta kapcsolatba. A kastély északi bástyáján, az ugynevezett Flag Bastionon, még ma is állnak azok az ágyuk, amelyek előtt Shakespeare dán királyának a szelleme elosont. A váriokon malaclopó vörös köpenyben áll ma a katonai őrszem, kezében vékony, hosszu gyiklesőjét tartja és fáradtan didereg a hüvös északi szélben. A jóképü dán parasztfiu bizonyára nem gondol arra, hogy ezt az őrhelyet a világirodalom egyik remekmüve örökiti meg. A bástyára a külső várudvarról a kastélyt övező árkon át vezető hidon keresztül jutnak. A bejárat pompás renaissance kapu, alagutszerü boltozattal.

Itt állott az őrség és a dán királyfi előtt atyjának szelleme az alagutszerü kapu és a kastély tulajdonképeni bejárata közötti elterülő térségen jelent meg. Hamlet kastélyában már nem lakik a királyi pár és átalakitották kaszárnyának és kadettiskolának.

A dán nép képzelete ennek a kastélynak kazamattáiban őrzi Dánia védő szellemének, Holger Danskenek alakját. És innen kel utjára valahányszor Dániát veszély fenyegeti. Néhány száz méterrel északra a kastélytól Marienlyst jónevü tengeri fürdő parkjában szobrot emeltek Holger Danske-nak. Óriás alakját üive ábrázolták, mellette hatalmas rajzsa, két térdén pallosa, amelyre karjával támaszkodik és Pickelhaubeban végződő széles kalappal boritott fejét gondokba merülve horgasztja le. A szobor előtt a Flag-Bastion ágyuinak nyolc miniatür utánzata, afféle játékszerek, mintha csak azt akarnák jelezni, hogy a bronznál hatalmasabb védője Dániának Holger Danske. A parton át gyönyörü fasor vezet a domboldaira, egy kétemeletes kastélyhoz. Ez a tulaidonképeni Marienlyst, a királyi család egykori kedvenc nyaralója.

A domboldalon épült kastély mögött sürü tölgyes. Szerpentin ut visz fel a ligetbe. A kastélyhoz tartozó részét egyszerü kőkerités övezi. Az egyik szögletben körülbelül egy méter magas domb, körülötte három hatalmas tölgy, a domb közepén négyszög alapzatu kőrakás és azon kisebb fajta kőpiramis, amely a XVIII. századból származik. A hagyomány azt tartja, hogy *ez Hamlet sirja*. Felirás nincs rajta és csak a közelében, a kastély szomszédságában egy Café-restaurant cime *Hamletsgaard* őrzi a dán királyfi nevét, a marienlystí fürdő parkjában pedig egy szobor, amely Hamletet a szinpadról ismert ruhájában ábrázolja, hirdeti emlékét. Ha valaha atyja trónját örökölhette volna, talán egy skandináv kulturváros nevében élne tovább, amint IV. Keresztély, a Kronborg Maecenasának neve világszerte ismert alapitásáról, Kristiania-ról, a norvég-dán unió idejéből. Hamlet-nak nem kellett várost alapitani, ő mégis fennmaradt mauzoleum és ragyogó márvány sirkő nélkül is.

Stresemann beszélt.

(Németország békére törekszik.)

Berlinből táviratozzák: A birodalmi kancellár tegnap este fogadta a sajtó képviselőit. Hajlandóak vagyunk — mondotta — reális garanciákat nyujtani. A francia miniszterelnök kijelentette, hogy nem szándékozik a zálogokat általános garanciákkal felcserélni és hangsulyozta, hogy a versaillesi szerződés az általam felajánlott garanciákra amugy is jogot adott. Ez a felfogás téves. Az én ajánlatom a magántulajdon bevonására vonatkozott. Ez a realizálható zálog. Ezeknek a jelzálogoknak a kamatai, amelyeket a magánvagyonokra betáblázunk, bizományi társaságokhoz folynának be, amely kamathozadékok alapján kötelezvényeket bocsátfhatnánk ki és ezekre kölcsönt lehetne felvenni. Franciaország ezáltal nagyobb fizetéseket kapna és ezzel a Ruhrvidék kiüritése tekintetében a francia követelések teljesitve volnának. E teljesitmény megvalósításának előfelté tele Németország rendelkezési jogának helyreállitása a Ruhr és a Rajna vidéke felett. Ez alkalmas a passziv ellenállás kiküszöbölésére. Ha nekünk ezt biztositják, ugy a megegyezés lehetséges. Remélem, hogy ilyen rendezés lehetséges lesz.

A kancelár végül kijelentette, hogy Németország törekszik a békét fenntartani és olyan politikát folytatni, amely alkalmas a nemzetek szenvedélyét lecsillapitani.

A kancellár beszédét a koalíciós pártok sajtója helyesléssel fogadja és különösen jelentőségét hangsulyozzák. A nemzeti párti sajtó pesszimizmussal tárgyalja a beszédet és azt mondja, hogy *Stresemann* a szomoru tapasztalatok ellenére Németország utolsó értékeit is oda akarja vetni. A párisi lapok haladásnak mondják a beszédet, de szerintük még mindig téves koncepciót tartalmaz. Franciaország megmarad álláspontja mellett, hogy a kiüritésre csak a fizetés mértékében kerülhet a sor.

Elitélt dohány- és kártyacsempészek.

(A temesvári „csempészbrigád" sikere.)

(Saját tudósitónktól.) Néhány héttel ezelőtt a „Magyar Hirlap" hosszu cikkeket irt arról a nagyszabásu csempészésről, mely Romániából Jugoszláviába és Magyarországba és viszont folyik. A cikkek következtében a temesvári sziguranca kebelében egy külön csempészbrigádot szerveztek, a melynek élén *Vasilescu* bucuresti monopolfőfelügyelő került.

A brigád hat hétig müködött és rengeteg dohány és kártyacsempészt tett ártalmatlanná. *Nagy* Dániel temesvári postásra 32.000 lei birságpénzt róttak ki. Minthogy ezt teljesiteni nem tudta, átadták az ügyészségnek. *Husztiu* Eftin adakalai török a karánsebesi ügyészségen ül. 20000 lei pénzbirságot fizetett. *Salm* Miklós móritzföldi cigány, aki *Beer* Máriával küldött be 20 doboz Vardar cigarettát Temesvárra. Móritzföldön különben még 11000 lei pénzbirságot vetettek néhány ottani lakosra, akiknél szerb dohányt és magyar kártyát találtak.

Temesvárott a Lloyd Club és a Gyárvárosi Társaskör pincéreinél találtak nagymennyiségü magyar „Menfiszt" és „britannikát.."

Nagyon sok vendéglőben korcsmában és kávéházban magyar játékkártyát foglalt le a brigád, mely rövid 6 hét alatt több, mint 200.000 leinyi birságpénzeket rótt ki a tettenért csempészekre és gazdákra.

A csempészcigarettákra darabonként 10 lei volt a kiszabott birság, amellett elkobozták a talált árut.

A brigád nagyszerü munkát végzett. Érdeme ez elsősorban *Vasilescu* főfelügyelőnek, *Badac* temesvári sziguranca alfőnöknek és *Biebel* Antal sziguranca detektivnek. Minden esetre jellemző, hogy a romániai polgár szerb vagy bolgár cigarettát szi, magyar kártyával játszik és szerb puskaporral vadászik. Egyelőre azonban mindháromtól elvették a kedvét.

Ongyilkos ezredes.

Tragédia a legfelsőbb biróság előtt

Budapestről táviratozza tudósitónk: *Partfalvy-Szabó* Béla nyugalmazott huszárezredes esztendők óta pereskedett nővérével, *Bulyovszky* Gyulánéval a család badacsonyi szőllőbirtoka miatt. A pör tegnap végső okon a Kuriához került. A tárgyalásra került sok ügy miatt a pör csak délután kerülhetett sorra. Este háromnegyed nyolc órakor hirdették ki a döntést amely szerint Szabó ezredes elvesztette a pört. Az itélet kihirdetésekor az ezredes hirtelen felugrott ügyvédje mellől, előrántotta Browning-pisztolyát és a szájába lőtt. Nyomban összeesett és elvesztette eszméletét. A biák és ügyvédek segitségére siettek és a mentőket hivták, akik a Rókuskórházba szállitották. A huszárezredes éjjel 11 órakor kiszenvedett.

Nők bokaversenye.

(Amikor a férfiak szemérmetesek.)

Londonból jelentik: Cookhamben szépségverseny volt nagy közönség jelenlétében. Mindenki törte magát, hogy szép ki bokákat láthasson. Annyi engedményt mégis tettek a jó erkölcsnek, hogy a bokájukkal pályázó nőket függöny mögé állitották s meztelen bokájukat a függöny alól kellett kidugniok, hogy a férfiakból összeállitott biráló-bizottság ilyen módon elfogulatlanul tölkezhessék s a nők a szemérem ellen se vétsenek, vagy legalább ne kelljen szégyenkezniök a birálat ideje alatt. A verseny után meghozta a döntést a biráló-bizottság s kihirdette, hogy a számokkal jelzett bokák közül melyiket találta legszebbnek. A pályanyertes nőkre bizták most annak az eldöntését, hogy meg szabad-e őket nevezni. Ekkor már győzött rajtuk a női hiuság s a három nyertes nő nem tudta megállni, hogy le ne leplezze magát. Engedélyt adott a birálóbizottságnak neveik kihirdetésére. Érdekes, hogy a biráló-bizottság férfitagjai megkérték a versenyen megjelent ujságirókat, hogy az ő neviket ne közöljék, mert szégyenlenék, hogy ilyen verseny eldöntésére vállalkoztak. A férfiak tehát szemérmetesebbek voltak, mint a nők.

Rejtélyes tragédia az éjszakában.

(Egy aradi fiatalember titokzatos halála. — Holttest az utca kövezetén.)

(Saját tudósitónktól.) Ma hajnalban borzalmas tragédia szinhelye volt az aradi Fehér-kereszt szálloda kilences számu szobája. A tragédia áldozata rokonszenves aradi uriember, akit véresen összezuzott konponvával holtan találtak meg a szálloda előtt, az utca kövezetén. Az eset előzményeit még titokzatos homály fedi, amely re a most folyó vizsgálat fog világosságot deriteni.

Tegnap éjszaka egy nagyobb társaság mulatott az aradi Központi étteremben. A társaság egyik tagja . . . . . egy órakor felállt és kijelentette barátainak, hogy elmegy és negyedóra mulva visszajön. Amint a későbbi vizsgálat megállapitotta, a Központiból egyenesen a Fehér-kereszthen levő szobájába ment. Ott körülbelül tiz percet töltött és visszament barátaihoz a Központiba. A társaságnak feltünt, hogy a fiatalember visszajövetele óta feltünően megváltozott. Azelőtt egy negyedőrával még jókedvü és beszédes volt. Később hallgatag lett és állandóan szomoru arccal nézett maga elé.

A társaság két órakor feloszlott. A fiatalember felkérte egyik fiatal barátját, hogy aludjék az ő szobájába, ahol két ágy áll rendelkezésre. Ez a fiatalember tegnap érkezett Bucurestiből és még nem volt lakása, szivesen vette tehát . . . . . ajánlatát. Egynegyedhárom órakor ment be . . . barátjával a Fehér-kereszt kilences számu szobájába. A további események még a vizsgálat tárgyát képezik . . . . . hajnalban félnégy órakor *holtan, összezuzott tagokkal találták meg a szálloda előtt. A kilences számu utcai szoba ablakából zuhant le. Fején hatalmas repedés tátongott, amelyből kilógtak az agyvelődarabok. Lába három helyen el volt törve. Még dobogott a szive, amikor rátaláltak, de néhány perc mulva megszünt élni a szerencsétlen ember.* Csakhamar nagy tömeg állta körül a véres holt testet. *Dobriamu* kapitány, aki szintén a helyszinre érkezett, felment a szálloda első emeletére és bezörgetett a kilences számu szobába. Többszöri zörgetésre kinyitotta az ajtót . . . barátja, aki kijelentette, hogy nem tud semmit az esetről. Vallomása szerint . . . . . haza érkezése után azonnal lefeküdtek. Ő hamarosan elaludt és a további eseményekről csak a bezörgető kapitánytól értesült.

Künn az utcán ezalatt megérkeztek dr. *Luszt* Ferenc hatósági orvos, *Andreiescu* rendőrigazgató, *Jancu* Traján a bünügyi osztály főnöke, *Stana* és *Crisán* rendőrkapitányok. A titokzatos tragédiában a nyomozás kiterjeszkedett arra, hogy rávilágitson a szerencsétlen ember életmódjára, amelylyel esetleg meg lehet oldani a véres eset rejtélyesnek látszó okát. Az eddigi vizsgálat megállapitotta, hogy . . . . . felesége néhány napig Aradon tartózkodott. A fiatalasszony két nappal ez előtt utazott el Aradról. Bécsbe ment és férje Curticig elkisérte. A beavatottak tudni vélik, hogy . . . . . aki végtelenül szerette feleségét, nem élt boldog családi életet. Ebből arra lehet következtetni, hogy a tragikus sorsu ember öngyilkosságot követett el. Azonban ennek a feltevésnek ellene szól az, hogy . . . . . a Központiban az utolsó negyed óráig a legjobb hangulatban volt. A hatóságok nyomozása mindenesetre világosságot derit a rejtélyes tragédiára.

Bezárt temesvári csokoládé-gyár.

(Az üzem veszélyes a közegészségre.)

(Saját tudósitónktól.) A csokoládé és cukorkagyártás luksurativ foglalkozásnak bizonyult s igy nem csoda, hogy a különféle cukorkagyárak gombamódra elszaporodtak. Hogy ezekben a gyárakban a minél nagyobb haszonra helyezik a fősulyt és minden más szempont teljesen mellékes, ijesztően mutatja az a jelentés, amelynek alapján a temesvári orvosi hivatal elrendelte a temesvár-gyárvárosi *„Stella" csokoládé gyárnak hat hétre való bezáratását,* illetve munkabeszüntetését mindaddig, amig üzemét a közegészségügyi követelményeknek megfelelően be nem rendezi. A jelentés igy szól:

„A gyéren világitott pincében levő munkahelyiség padozata részben földes, részben szennyes téglával borított. A falak piszkosak, az ablakok kicsinyek, helyenként az üvegtáblák kitörve, amely réseken át az utca pora az üzembe hatol. Az asztalok és általában a gyár fölszerelését képező egész berendezés az egészségügyi követelményeknek meg nem felelő, szennyes, tisztátalan. A gyárban vizvezeték nincs, a használt üstök rézből készültek, nem cinnezettek. A helyiség hemzseg a legyektől és általában véve az egész üzem a közegészségre veszélyes."

Ennél sötétebb képet még nem olvastunk különösen olyan üzemről, amely finom luxuscikkeket szállit. Hogy ezt az üzemet egyelőre bezárták, az a gyárvárosi közegészségügyi hivatal érdeme, és le kell szögeznünk a tényt, hogy ez a szava a városi közigazgatásnak óriási, emberfölötti munkát végez a *megszégyenitően csekély fizetéssel honorálva tisztviselőit.*

A gyárváros közegészségügyileg három kerületre van osztva. Mindháromhoz az 1920. évi statisztikai adatok szerint 1880 ház tartozik. Hárommillió négyszögméter területen. A szolgálatot három orvos és két közegészségügyi segéd látja el. Ezek kötelessége a tej és minden egyéb piaci élelmicikk ellenőrzése. Sokszor reggel három órakor kint vannak a vámnál, hogy a tejeseket ellenőrizzék, hóban, fagyban, zuhogó esőben, bokáig érő sárban. 84 korcsmát és vendéglőt, 94 kereskedőt, 35 pékműhelyt, 20 hentest és mészárost, 25 borbélyt, 40 gyárüzemet, 12 lisztesboltot, 8 kifőzdét s a magánházak tisztaságát állandóan szem-

nel kell tartani, a rengeteg rendelet végrehajtását ellenőrizni s *mind ezt havi 1175 leiért*. Ezért a „fizetésért" még rengeteg irodai munkát is kell végezniük sőt — tisztességesnek és megvesztegethetetlennek lenni.

Ez az 1175 lei havi *összjövedelem* szégyene a városnak. Ha egy magáncég ennyit fizetne a hivatalszolgájának, joggal mondanák, hogy kiuzsorázza alkalmazottjait. Amit pedig nem szabad a magáncégnek, nem szabad a városnak sem. Nem lehet éhbérért dolgoztatni azokat, akiknek lelkiismeretes munkájára van bizva 100000 ember egészsége, élete. A városi költségvetésben feltétlenül módját kell találni arra, hogy a közegészségügyi segédek fizetése méltányosan felemeltessék.

Irodalom, müvészet

Névtelenek.

(Dráma 14 képben, irta Lenormand Bemutató előadás az aradi Városi Szinházban.)

A *Névtelenek* komoly, tartalmas mondhatni sulyos darab. Inkább tránydráma, amely rámutat egy szomoru dologra, erős kézzel belemarkol a sárba és azt a néző elé tárja. Ahogy ezt teszi, abban van valami kemény, markáns és fájó valami. A névteleneket, de nem azokat a bizonyos fráziskoszoruzta névtelen hősöket viszi a szinre, hanem a sok névtelen Jánost, a beképzelt és magát nagynak hivő szerencsétlen, sárban fetrengő komédiást, aki vágyakkal és álmokkal tele indul el pályáján és amig eljut a szürkeségig, a semmibe való elveszésig, a tüdővészig és a delirium tremensig, egy rettenetes szennyes életet kell még, hogy leéljen, mert nélkülözések, fáradalmak és szenvedések nélkül még idáig sem juthat el. Ezen épül fel a darab, 14 képen keresztül a mai ember kálváriajárását rögziti elénk. Szerepeltet egy fiatal magasbatörő irót, aki magát zseninek hiszi és szembehelyezi vele a szomoruan vergődő vidéki szinésznőt, azt a nőt, akinek szerelmével keresztezni kell az ő utját. A zseni, akit senki sem akar megérteni, eljut élete végcéljához — a delirium tremenshez, a nő is eljut — a halálba, megöli őt egy részegségi rohamában az, akit olyan nagyon szeretett. A tizennégy kép szinte lépcsőfokszerüen mutatja meg a müvészpár sülyedését és ezt az iró mesterien tárja a néző elé.

Jó előadást kaptunk jó szereplőkkel és jó rendezéssel. Két főszereplő vonul végig a darabon, a többiek epizódalakok. *Soltész* Anny játszotta a fokról-fokra züllő vidéki szinésznőt komolyan átérzett realiztmussal. Ezzel a szereplésével maga felé forditotta a közönséget, játéka igaz, kitörései mesterkéletlenek. A dráma inkább terénuma, mint a vigjáték. *Sereghy* Andor játszotta a fiatal irót. Tehetséges, akarásokkal és ambiciókval tele müvészember. Szépen beszél, otthonos a szinpadon, bár né mely helyen kissé monoton volt a játéka. A két utolsó és technikailag legnehezebb felvonásban első rangut nyujtott és őszinte sikert is aratott. A többi szerepek mind epizódszerepek. A szereplők kifogástalanok voltak. Külön kell kiemelnünk *Kallóst*, aki az elöregedett, de magát mindig fiatalnak érző komédiás szerepéből kabinetalakitást csinált. Hatalmas tapssal adózott a közönség jó játékának. — Ugyancsak pompás alakitást produkált egy meg nem értett züllött zeneszerző hálás szerepében *Mészáros* Béla, a társulatnak ez a rendkivül tehetséges tagja, aki erőssége a drámai együttesnek. *Jávor* is jól alakitott egy kiérdemesült turázó direktort, mig a többiek *Gömöry* Emma, *Ács* Mihály, *Tibor* Lori, *Harmath* Jolán tudásukkal és igyekezetükkel mindenben hozzájárultak a sikerhez. *Derecskey* Pálban hasznos és tehetséges epizódszinészt ismertünk meg. Külön kell kiemelni *Darvast*, ezt az intelligens és hozzáértő rendezőt, akinek elsősorban érdeme, hogy a közönség egy igazán élvezetes drámai előadásban részesült. Az előadást szép ház nézte végig, amely sokat tapsolt. *(k. s.)*

* **Az aradi szinház müsora.** Péntek: Névtelenek, szinmű, B. bérlet. Szombaton: Szépasszony kocsisa, operette

* **Temesvári szinház.** Az „Elvált asszony"-t, Fell Leo ismert, kedves zenéjü operettjét ujitotta fel a timisoarai társulat. Szépszámu közönség nézte végig a mindvégig élvezetes előadást. Pásztor Ferike és Lengyel Irén, a két primadonna együttes szereplése és Deésy Jenő tánckomikus bonvivant alakitása füszerezte az előadást. Az egész estén a közönség lelkesen tapsolta őket. Örömmel látjuk, hogy a közönség már erősen látogatja az előadásokat s ezzel honorálja Fekete Mihály társulatának fegyelmezett és nivós előadásait.

* **A temesvári főpolgármester szinház-látogatása.** Georgescu Lucian timisoarai (temesvári) főpolgármester, Petrescu belügyminiszteri vezérfelügyelő és Oprea János iparkamarai elnök társaságában meglátogatta a timisoarai nyári szinházat. A főpolgármester igen hizelgően nyilatkozott az előadásról és a rendezésről és örömét fejezete ki afelett, hogy a timisoarai magyar közönség tömegesn látogatja a magyar szinházat.

* **Zhiarina Fino Savio,** a világhirü olasz énekesnő szombaton este kilenc órakor a timisoarai (temesvári) tiszti kaszinóban hangversenyt tart. A szenzációsnak igérkező hangversenyre jegyek a Bánát hirlapirodában kaphatók.

* **Az aradi szinház hirei.** Balogh Böske, Kovács Kató felléptével mutatja be szombaton este az aradi szintársulat a „Szépasszony kocsisa" operettujdonságot. Tompa Béla rendezői irányitása mellett, hosszas előkészületek előzték meg a szombati bemutatót, amelyhez teljesen uj, tetszetős diszletek készültek. Az ujdonság szövege és zenéje egyaránt a mai közönség izlésének irodott. Romantikus szerelmi történet keretében, bőségesen jutott hely a humornak ugy, hogy három órás igazi élvezetre számithatnak azok, akik szombaton este a szinház nézőterén helyet foglalnak. A muzsikában a pattogós táncszámok dominálnak, de a lágy, dallamos keringők kedvelői is kielégitést találnak. A szinház vezetősége a legkisebb szerepeket is elsőrangu erőkre bizta. A két közkedvelt primadonna mellett a harmadik nagy szerepben mutatkozik be Marosi Vilma énekesnő, a férfiak közül pedig a rendező Tompán kivül Selmeczi, Győző, Mészáros Béla és Pattantyus játszanak. A „Névtelenek", Lenormand mély hatást kiváltott nagy drámája szerepel a szinház pénteki müsorán is. A közönséget megkapta a dráma ujszerüsége. — Vasárnap délután a „Hollandi menyecske" kerül előadásra. Néhány nappal ezelőtt vendégekkel elevenitette fel a szinház ezt a régi slágeroperettet, vasárnap délután pedig a közönség két kedvence: Balogh Böske és Sebestyén Jenő lépnek fel benne.

Magyarország megkapta a kiskölcsönt

(Megegyezés a nagykölcsönről. — Ebéd a magyar delegáció tiszteletére.)

Genfből táviratozzák: *Darier, Cheneviene* és *Monod* genfi bankárok gróf *Bethlen* István magyar miniszterelnök tiszteletére a Hotel des Burgues-ben ebédet adtak, a melyen *Motta* volt svájci köztársasági elnök, a svájci népszövetségi delegáció több tagja és a pénzügyi élet számos kitünősége vettek részt. Ott voltak még *Daruváry* Géza külügyminiszter, *Kállay* Tibor pénzügyminiszter, *Berzeviczy* Albert, *Táncos* tábornok, báró *Korányi* Frigyes párisi követ, *Khuen-Héderváry* Károly és *Baranyay* Zoltán. Darier üdvözölte gróf Bethlent és a magyar delegációt. Az üdvözlésre Berzeviczy Albert válaszolt.

Budapestről táviratozzák: *Az Ujság* állitólag jó forrásból arról értesül, hogy gróf Bethlen már biztositotta a 40—50 millió aranykoronás kisebb kölcsönt, amelyet néhány héten belül folyósitanak. A hatszáz milliós nagy kölcsön ügyében is létrejött elvi megállapodás a kisantant külügyminisztereivel, akik nem követelnek beleszólást Magyarország belső ügyeibe, csak azt a megnyugtató kijelentést kértek, hogy a kölcsönt nem használják fel fegyverkezésre. Csupán gazdasági garanciákról lesz szó.

Budapestről táviratozzák: A Magyar Hirlap beavatott forrásból közli: A miniszterelnök külföldi tárgyalásai a legjobb mederben folynak és sikerre engednek követ keztetni. Azok a hiradások, mintha a kölcsön ügye már tökéletesen nyélbe ütődött volna, korai ak. Bizonyos elvi megállapodások történtek a kisebb kölcsönre, amelynek kezdettől sem voltak akadályai. A nagykölcsönre nézve, amelyet elvileg ma már a kisantant sem óhajt megakadályozni, a részletes feltételeket csak ezután fogják letárgyalni. A technikai lebonyolitás, amelyet még nagyon sok tárgyalás fog megelőzni, hosszu hónapokat igényel.

Sport.

Temesvári sport.

(Biróvizsga és uj birókurzus a temesvári kerületben.)

A timisoarai biróalosztály a legutóbbi ülésén megkönnyiteni igyekezett a vidéki egyletek sorsát a horribilis dijak miatt, melyeket a központból kiküldött szövetségi birák költségei okoznak s ezért elhatározta egy biróvizsga megtartását. A vizsgára vonatkozólag a következőket közli velünk a birótestület:

„A Comitetul Regional Timisoara Biróalosztálya 1923. szeptember 3-án elméleti és gyakorlati biróvizsgát tart, amelyen a következő jelöltek vehetnek részt:

1) Mindazok a vidékiek, akik akár magánuton, akár valamely kurzuson előkészültek, elméleti és gyakorlati vizsgára jelentkezhetnek. 2) Mindazon jelöltek, akik elméleti vizsgát tettek s a gyakorlati vizsgán visszautasitattak, avagy nem jelentkeztek, gyakorlati vizsgára jelentkezhetnek. 3) Mindazon birók, kiknek M. L. Sz. képesitésük van, birói minősitésük megvizsgálása végett egységes vizsgára jelentkezhetnek.

Előzetes jelentkezések a birótestület titkárához, Dejrisz Dező, dr. Lintia ügyvédi irodája (Timisoara, szerb püspöki palota) intézendők olymódon, hogy az illető jelölt egyesülete ajánlja vizsgára.

A vizsgára jelentkezők kötelesek 1923. szeptember 30-án d. e. 9 órakor a kerület hivatalos helyiségében „Reneissance" étterem (Lloyd-sor) pontosan megjelenni. A vizsga-dij 100 lei.

A biróvizsgával egyetemben a kerület biróosztálva október 1-vel román nyelvü tanfolyamot kezd a „Kadima" Lloyd suterain helyiségében. Kurzusra jelentkezhet minden 24. életévét betöltött amateur sportoló, aki a megfelelő intelligenciával rendelkezik, kurzusra való jelentkezések a biróalosztály titkárához intézendők szintén az illető egyesület által. Kurzus dija 100 lei. Részletekre visszatérünk.

— **Kinizsi—Unirea** bajnoki mérkőzés egész Románia vasárnapi sportszenzációja. Ez a bajnoki mérkőzés tulajdonképpen mintegy elődöntője az 1924. évi romániai bajnokságnak. A két csapat ismertetésére vasárnapi számunkban visszatérünk. Mivel a két egylet nem tudott megállapodni biróban, a birótestület Szika Jánost delegálta a mérkőzés levezetésére.

— **A kisentente** szeptember 23.-ki atletikai versenyére a külföldi nevezések teljes egészében beérkeztek már s helyszüke miatt holnapi számunkban ismertetjük bőven és részletesen.

— **A Kinizsi Unirea-pálya uj köntösben.** A pálya restauráló munkálatai az agilis Vlad mérnök vezetésével javában folynak s a szeptember 23.-ki nagyszabásu atletikai meeting egy minden tekintetben modern pályán fog lefolyni.

Hogy áll a leu?

Szept. 13-án 100 leiért adtak

Nálunk:

2.58 svájci frankot,
8.10 francia frankot
16.13 szokolt.
8.000 külföldi magyar koronát,
12.000 tényleges magyar koronát,
14.000 belföldi magyar koronát.
33.000 osztrák koronát.

Zürichben 2.50 frankot
Parisban 8.10 frankot
Budapesten 9100—10400 kor.-t
Bécsben 31.800 osztrák koronát
Berlinben 43.000.000 márkát
Belgrádban 42.50 dinárt
Prágában 15.10 szokolt
Newyorkban 47.50 centet
Londonban 1 font 975 lei.

Választás a kaszinóban.

(Amikor a nem-tagok terrorizálnak.)

(Saját tudósitónktól.). Különös eset tartja izgalomban Pecica (Pécska) község intelligenciáját. Tegnap tartotta meg a polgári kaszinó ez évi rendes közgyülését. A vezetőség megválasztása egyhangulag a hivatalos lista szerint folyt volna le, ha a kaszinók történetében páratlan eset meg nem zavarja. Már a szavazásra került volna a sor, amikor nagy tömeg ember tódult a közgyülési terembe. A hivatlan vendégek nem voltak a kaszinó tagjai. Ennek ellenére terrorisztikus fellépésükkel arra kényszeritették a kaszinó békés szándéku tagjait, hogy hagyják el a közgyülési termet. Az ottmaradtak azután, persze jogtalanul, meg ejtették a választásokat és saját kebelükből választották meg az uj vezetőséget. A kisemmizett kaszinótagok természetesen ebbe nem nyugodtak bele és értesülésünk szerint jogorvoslást kérnek *Georgescu* János aradi prefektustól.

Ki kötelezhető háborura?

(A népszövetség fontos tanácskozása.)

Genfből táviratozzák: A Népszövetség jogügyi főbizottsága hét tagu albizottságot küldött ki, a melybe *Daruváry* magyar külügyminisztert is beválasztották. A bizottság a kanadai javaslatot tanulmányozza, amelynek a lényege, hogy a Népszövetség egyik tagjának megtámadása esetén a tanács intézkedéseit az államok politikai és földrajzi körülményeinek számbavételével állapitja meg. Egyetlen tagállam sem kötelezhető háborus cselekedetre parlamentjének hozzájárulása nélkül.

A leszerelési főbizottság elfogadta *Berzeviczy* Albert javaslatát, amely módositást ajánlott a leszerelési garanciaszerződés szövegében. A Népszövetség tagjai között ugyanis vannak államok, a melyek a békeszerződés értelmében oly mértékben szereltek le, hogy az felülmúlja a szerződő államokra előreláthatóan megállapitandó mértéket. Ezek az államok joggal számithatnak a garanciaszerződés és a Népszövetség védelmére, mert fegyvertelenek lévén, jobban fenyegetik támadó aktusok, mint más államokat. Ilyen értelemben módositották a garanciaszerződés szövegét.

Goldis László a felekezeti békéért.

(Vége az üres politikai frázisok korszakának. — Az Astra elnökének programmja.)

Bucurestből jelentik: Az *Adeverul* munkatársa beszélgetést folytatott *Goldis* László volt miniszterrel abból az alkalomból, hogy Temesvárott megválasztották az *Astra* elnökévé. Goldis László a beszélgetés során a következőkben fejtette ki elnöki programmját:

— Főtörekvésem mindenek előtt az lesz, hogy az Astra kebeléből *teljesen kiküszöböljem a politikát.* Az Astrában csak a tudomány, irodalom és müvészet ápolásának van helye, itt csupán ezek képviselői érvényesülhetnek. Az egyesületben *vége van az üres politikai frázisok korszakának.* E politika-mentes akciómban négy főalapelvet fogok követni.

— Ki kell fejleszteni *a nemzeti eszmét,* amely minden társadalmi szervezet összetartó kapcsa. Ez eszme jegyében kell rendezni minden társadalmi kérdést az egymás mellé és az egymás fölé rendelt érdekeltségek között.

Ezután ápolni kell a *dinasztikus eszmét,* amely feltétele a románság állami és nemzeti fennmaradásának. Ápolni kell a *vallásosságot,* mert nincs és nem is élhet nemzet vallásosság nélkül. A történelem tanulságai szerint léteznek nagy népek tudomány nélkül, de egyetlen nép sem él, amely ne lett volna vallásos. Főtörekvésem ezen a téren, hogy a két román nemzeti vallás: a görög keleti és görög katolikus vallásfelekezet hiveit kibékitsem. Személyes ellenségeimnek fogom tekinteni mindazokat, akik ezt a törekvésemet meg akarják akadályozni. A két hitfelekezet közötti békének *a többi felekezetekkel való egyetértéshez kell vezetnie.* Végül összpontositani kell az *összes nemzeti erőket.* Állandóan ujabb egyesületek létesülnek. Ezeket egyesiteni kell, hogy miként a patakok közös mederben találkozzanak. Csak igy lehet elérni, hogy közös kulturmunka révén a román kultura helyet kap a világkultura hajlékában.

Végül kijelentette Goldis László, hogy az Astra irányitásán kivül aligha lesz ideje politikai akcióra. Elnökké való egyhangu megválasztása azonban azt látszik igazolni, hogy már alakulóban van az „erdélyi blokk", amelynek megalakitását ő már két évvel ezelőtt proponálta. Ez a blokk karöltve a régi királyság derék elemeivel kivezetheti Romániát mai helyzetéből és biztos alapokra fogja helyezni Románia jövendő politikai, társadalmi és kulturális fejlődését.

Megbukott szociálista kormány.

(A szász miniszterelnök folytatja támadását a birodalmi hadügyminiszter ellen.)

Weimarból táviratozzák: Thüringia szabadállam kormánya tegnap visszalépett. Ebben a középnémetországi szabadállamban szociáldemokrata kisebbségi kormány állt az ügyek élén, akárcsak Szászországban. A kormányt a kommunisták támogatták eddig, de most polgári részről és kommunista oldalról is bizalmatlansági inditványt nyujtottak be a tartományi gyüléshez, amely a kormányt megbuktatta. A kormány bukásának oka az, hogy a Bajorországból támogatott jobboldali radikálizmus befolyása növekedett s a kormány nem akarta feloszlatni a titkos szervezeteket.

Drezdából táviratozzák: *Zeigner* szász miniszterelnök folytatja akcióját dr. *Geszler* birodalmi hadügyminiszter megbuktatására. A napokban nyilatkozott a lapokban, hogy legközelebb ujabb kompromittáló adatokat közöl a hadügyminiszterről. Tegnap pedig egy szociáldemokrata gyülésen ama aggodalmának adott kifejezést, hogy Németországban növekvőben van a nacionalista mozgalom. — Majd kijelentette, hogy a nacionalisták merényletre készülnek ellene. Fenyegető leveleket kapott, az egyikben az állt, hogy meg fogják gyilkolni kislányát. Bautzenben nem rég több fiatalembert tartóztattak le, akik őt szabadságideje alatt megakarták gyilkolni. — Érdekes tünet egy bajor miniszter ama kijelentése, hogy Németországban ne feledkezzenek meg róla, hogy a bajor parasztnak még meg van a puskája.

Elvi döntés egyházak üres lakásairól.

(Felmondás, ha iskolai célra használják a lakást.)

(Saját tudósitónktól.) Az aradi gör. kel. konzisztorium még május 1-én felmondott a Str. Romanului (Zrinyi-utca) és Str. Baritiu (Rákóczy-utca) sarkán levő tulajdonát képező bérház lakóinak azon az alapon, hogy az uj lakástörvény az egyházaknak felmondási jogot biztosit. A lakók egyrésze el is fogadta a felmondást és ennek következményeképen ki is költözött, többen azonban nem fogadták el és birói döntést kértek. Ezek közé tartozott *D. L.,* a házban lakó kereskedő is. A biróság ebben az ügyben ma tartotta meg a tárgyalást, ahol D. L. ügyvédje, dr. *Weil* Károly utján a felmondás elutasitását kérte azon az alapon, mert az uj lakástörvény csak abban az esetben engedélyez felmondási jogot az egyházaknak, *ha a megüresedő lakásokat iskolai vagy kulturális célokra használják fel.* Mivel pedig a jelen esetben a konzisztorium ezt nem igazolta, elutasitást kért. A biróság helyt adott az ügyvéd előterjesztésének és elutasitotta kereset ével a konzisztoriumot. Miután ez az eset az első precodens az ügyben, a többi lakók, akiknek hasonló felmondási ügyük még folyamatban van, nyugodtan várhatják a döntést, amely kétségtelenül csak kedvező lehet.

HIREK.

A temesvári királynapok.

(Folynak az előkészületek a fogadtatásra.)

(Saját tudósitónktól.) A temesvári királylátogatások programmjának nagy része már elkészült és a további előkészületek lázasan folynak. A fogadtatás rendezői gondoskodnak arról, hogy a város külső képe is méltó legyen az ünnepség fontosságához. A város a miniszteriumtól 600 ezer lei rendkivüli hitelt kapott és a rendezőség kénytelen kiadásait igy szerény keretek közé szoritani, mert ez az összeg oly csekély, hogy a legszükségesebb kiadásokra sem elég. Vasárnap délután a városházán értekezlet volt, amelyen *Cosma* Aurél miniszter neje is megjelent. A végső intézkedésekkel megvárják *Coste* Gyula dr. prefektus visszatértét, aki családi ügyben Nagyváradra utazott.

— **A király és a trónörökös utazása.** Bucurestiből táviratozzák: Ferdinánd király és Károly trónörökös a jövő héten Jassyba utaznak az ottani mezőgazdasági kiállitás megnyitására

— **A miniszterelnök hazaérkezett.** Bucurestiből táviratozzák: Bratianu Jonel miniszterelnök ma külföldi utjáról hazaérkezett.

— **A földmüvelésügyi miniszter Aradon.** Ma távirati értesités jelezte az aradi prefekturának, hogy Constantinescu földmüvelésügyi miniszter holnap reggel a bucurestii gyorsvonattal Aradra érkezik. A miniszter utja agrárreform-ügyekkel van kapcsolatban.

— **A határmegállapitó bizottság Aradon.** A határmegállapitó bizottság ma délután ismét Aradra érkezett. A bizottság tagjai három automobillal jöttek és a pénzügyigazgatósági palotában szálltak meg.

— **A nemzeti párt Besszarábiában.** Chisenevből táviratozzák: A nemzeti párt tegnap nagygyülést tartott, amelyen megalakitották a nemzeti párt besszarábiai tagozatát. A gyülésen Bogos volt miniszter elnökölt és felszólaltak Maniu, Popovici és Dan Sever nemzeti párti képviselők.

— **Az aradi zárda uj főnöknője.** A Mi Asszonyunkról elnevezett zárda aradi főnöknőjét Oltvány Mária-Adelinát Lugosra helyezték át hasonló minőségben. Aradi főnöknővé Vogl Mária-Kassalsa temesvári iskolanővért nevezték ki.

— **Andrássy Zitához utazik.** Budapestről táviratozzák: Az Est irja, hogy gróf Andrássy Gyula e hónap végén Spanyolországba utazik, ahol meglátogatja Zita exkirálynét és családját.

— **A temesvári prefektus gyásza.** Nagyváradi távirati jelentés szerint Coste Gyula dr. temesvári prefektus testvérbátyja, dr. Coste Emil nagyváradi táblabiró, negyvenhat éves korában meghalt. Az elhunyt kiváló tagja volt a birói karnak. Nagyszámu rokonság gyászolja. Coste Gyula dr. prefektus a temetésre Nagyváradra utazott.

— **Dr. Lintia Liviusz — Marghilomannál.** A Marghiloman vezérlete alatt álló konzervativ-progresszivpárt erős kampányra készül. A napokban fontos politikai megbeszélések lesznek Marghiloman buzeni Albatros-villájában, hová Marghiloman távirati meghivására tegnap este dr. Lintia Livius, a timisoarai párt elnöke is elutazott.

— **Szemle az aradi uj kat. főgimnáziumban.** Arad város épitészeti bizottsága ma délelőtt ülést tartott, amelyen a Radnai-uton egy uj utca nyitását határozták el. Az ülésen tárgyalták még az Astra-gyári tisztviselő- és munkásnegyed épitésének tervezetét, amelyet teljes egészében jóváhagytak. A nagyszabásu terv szerint több száz tisztviselő és munkás részére rövidesen megkezdik a lakások épitését. A bizottság tagjai a délelőtt folyamán helyszini szemlét tartottak az ujonnan épült római katolikus főgimnáziumban, amelyet minden tekintetben kifogástalannak találtak.

— **Igazságügyi kinevezés.** Popescu Constantint, a timisoarai (temesvári) bünügyi tanács elnökét az igazságügyminiszter a VII. fizetési osztály első fokozatából a VI. fizetési osztály első fokozatába nevezte ki táblabirói cimmel és jelleggel.

— **Feilitzsch báró földbirtokos és intézőjét meggyilkolták.** Prágából jelentik: A bajor területen levő Münchenreuthban kettős gyilkosság történt, melynek Feilitzschi báró és intézője, Fahrner Hermann az áldozatai. A gyilkosságot Moll Károly husz éves násztorfiu követte el, akit a báró felelősségre vont mert birtokán legeltette egy idegen nyájat. A fiu válasz helyett törőskést szerzett az urak mellének és mindkettőt halálosan megsebesitette. A gyilkos véres tette után el akart menekülni de a csendőrség még bajor területen elfogta és letartóztatta.

— **Halálozás.** Grünfeld Hermann magánzó f. hó 11-én Fogarason elhunyt. Dr. Grünfeld Ede aradi ügyvéd a elhunytban édes apját gyászolja.

— **Szedő-sztrájk Bucurestiben.** Bucurestiből táviratozzák: Az „Adevarul" és „Diminata" szedői sztrájkba léptek. A két ujság a sztrájk következtében kisebb terjedelemben jelenik meg. A sztrájk minden valószinüség szerint a többi fővárosi lapra is ki fog terjedni.

— **Szerencsétlenség a temesvári villamosvasut munkálatainál.** A temesvári villamosvasut egy szerkocsija az elmult éjjel vasuti sineket szállitott a Háromkirály-utcába, a miket a „Török császár" vendéglő előtt emeltek le. Egy sin kisiklott a munkások kezei közül és oly szerencsétlenül zuhant le Cicescu Svetozár munkás lábára, hogy lábfején sulyos zuzódásokat szenvedett. A mentők a kórházba szállitották.

— **Egy amerikai municiósvonat robbanása.** Newyorkból jelentik: A South-Amboy melletti vonatrobbanásról borzalmas részletek kerültek ki a nyomozás közben. 10.000 láda füstnélküli robbanópor gyult ki, hét ember meghalt, 30 könnyen megsebesült és 15 nehéz, halálos sebesülés van. Három embert letartóztattak, közöttük a vonatvezetőt is.

— **Ülő foglalkozással biró** egyének könnyen elkerülik a sok ülés kellemetlen következményeit, ha időnkint egynéhány napon át a Koprolt, az ideális, jóizü csokoládé nashajtót szedik.

— **Vasuti szerencsétlenség.** Bucurestiből táviratozzák: Campina közelében egy tehervonat kisiklott, a mozdony és két teherkocsi teljesen pozdorjává zuzódott, a vonat többi kocsijai is megsérültek. Két vasutas meghalt.

— **Magyarországnak visszaitélt területek.** Sopronból táviratozzák: Hivatalosan jelentik a következőket: Minthogy az osztrák kormány a mosonmegyei határmegállapitás ellen a nagykövetek tanácsához beadott felebbezését visszavonta, a magyar határmegállapitó biztos a kormány nevében átadta a közigazgatási hatóságoknak a Magyarországnak visszaitélt területeket. Ezek a következők: Albert- és Kázmérpuszta 1400, Rohrenfeld 870, Fácánkert-major 825, Mexiko-puszta 1050 és az oroszvári uradalmi rész 800 katasztrális hold terjedelemben. Ezenkivül a semleges zóna megszüntetésével a 2160 holdas Jessencmajor-puszta és az 500 holdas Ujsaida-puszta is visszakerül Magyarországhoz.

— **Szigorban büntetik az utlevélhamisitókat.** Bucurestiből táviratozzák: A brailai utlevélhamsitások ügyében folyó vizsgálatról Framasovici államtitkár jelentést tett a belügyminiszternek, aki elhatározta, hogy a bünösöket politikai szempontokra való tekintet nélkül, sulyos büntetésben részesiti.

— **Halálos itélet Budapesten.** Budapestről táviratozzák: A mult évben egy harcászati gyakorlaton Bodó József közhonvéd lelőtte vitéz zajkai Riffl Sándor ezredest. A honvédtörvényszék ma hirdette ki az itéletet. A katonai biróság függetlenségéért és ezáltal elkövetett gyilkosság bünéért kötél általi halálra itélte Bodót.

— **Az uriasszony gyilkosai.** A timisoarai holló-utcai rablógyilkosság ügyében Farchiescu József timisoarai vizsgálóbiró ma délelőtt tartotta meg az utolsó kihallgatásokat. Kihallgatták a meggyilkolt özvegy Wienerné két lakóját, dr. Fekete és dr. Vendely ügyvédeket, a két gyilkos svábfiut, Riteri és Rosenauert, valamint Reiter menyasszonyát, Lopi Évát. A jövő hét elején az iratok az ügyészségre kerülnek át és a főtárgyalás valószinüleg novemberben lesz. A védelmet dr. Jova György ügyvéd látja el.

— **Öngyilkos aggastván.** Mimcsilla János 70 éves pékmester, temesv.-józsefvárosi lakós, csütörtök reggel öt órakor öngyilkossági szándékból a Begába ugrott. Hullját hat órakor fogták ki a vizből. Az öngyilkos aggastván holttestét a józsefvárosi temető halottasházába szállitották.

— **Megmarta a kutya.** Timisoarán (Temesvárott) nem mulik el nap, anélkül, hogy ne érkeznék jelentés a rendőrséghez kutyaharapásról. Jámbor Mihály Ovárváros-Selyemgyár-utca 12. szám alatti lakóst is megharapta egy kutya. A szükséges intézkedéseket megtették.

— **Az „Agrirola" Biztositó R. T.** főügynökségét a Temuer és Böhm bank- és árubizományi cég vette át és azt Piblinger Ede titkár fogja vezetni. Az intézet a biztositás minden ágával foglalkozik a legelőnyösebb feltételek mellett. Az iroda a Bel. Regele Ferdinand 30—32. szám alatt van. Telefonszám 7. és 8.

Összeesküvés Dobrudzsában.

Monstre hazaárulási per.

Bucurestből táviratozzák: Nagy szabásu összeesküvési perben kezdődtek meg tegnap a birósági tárgyalások. Néhány hónappal ezelőtt egy — az egész Dobrudzsában szétágazó — társaságot lepleztek le, amelynek tagjai államellenes célok szolgálatában állottak. A vádlottak bolgár nemzetiségüek és egész Dobrudzsa területén titkos agitációt folytattak aziránt, hogy Dobrudzsa egyik területrészét a Cadrilatert Bulgáriához visszacsatolják. Minden bolgárlakta községben megszervezték a kémszervezetet és a banda tagjai a cél érdekében nem riadtak vissza a legvakmeröbb eszközöktől, gyilkossá goktól és a legelvetemültebb gonosztettektől sem. A tegnapi tárgyaláson a románellenes szövetkezet vezérét *Rosinov* tanitót hallgatták ki, aki nyiltan bevallotta, hogy titkos egyesületeket létesitettek egész Dobrudzsában azzal a szándékkal, hogy nyugtalanság szitásával előkészitsék azt, hogy a Cadrilator területe Bulgáriához vissza kerüljön. Azonnal, mihelyt a román csapatok bevonultak Dobrudzsába, megkezdették szervező munkájukat, amely annyira sikerült, hogy Dobrudzsa minden legkisebb falujában is megszervezték az ellentállást. A vezér bevallotta azt is, hogy a bolgár kormány fegyverrel és pénzzel támogatta őket. A birósági tárgyalást folytatják. Rosinovot és társait minden valószinüség szerint hazaárulás miatt halálra fogják itélni.

— **Nyugdijazások Krassó-megyében.** Lugosról jelentik: Krassószörény-megye vezetősége több tisztviselőt, szolgabirót és jegyzőt nyugdijaztatott a belügyminiszter ama rendeletének végrehajtásaképen, hogy a románul nem tudó tisztviselőket el kell bocsátani állásukból. A nyugdijazott vármegyei tisztviselők a következők: Schiera Árpád prefekturai irodaigazgatót, Bautner Alajos irodatisztet, Schera Ilona tisztviselőnőt, Somogyi Zoltán vármegyei számvevőségi főnököt, Jelinai Antal boksáni szolgabirót, Perjessy János facseti szolgabirót, Weingärtner Ödön bodófalvai községi jegyzőt és Krivicsnics György aninai községi jegyzőt, akik valamennyien régi, kipróbált közigazgatási szakemberek.

— **Külföldi női cipőkülönlegességek a legujabb divatformákban érkeztek a Hungária cipőüzletbe.**

— **Ötvenmilliót érő bélyegek.** Bécsből jelentik: A most megnyilt bélyeg kiállitás rendkivül gazdag világraszóló unikumokban. A világ minden részéből ideérkezett gyüjtők elismerik, hogy ehhez fogható gazdag bélyegkiállitás eddig sehol sem volt még. A kiállitáson akárhány olyan bélyeg van, amelynek értéke ma meghaladja az ötvenmillió koronát. Azonkivül olyan sorozatok és gyüjtemények is vannak, amelyek egyszerüen megbecsülhetetlenek. Nyugati Ukránia bélygsorozatában két olyan darab is van, amely egyenkint legalább ezer angol fontot ér. Mind a kettő tábori postabélyeg Károly király arcképével. Románia bélyegei a legrégibb időtől a mostanig, huszonkét kötetet foglalnak el, de nem is hiányzik a gyüjteményből egyetlen darab sem. Milliárdokat ér az angol gyarmatok bélyegeinek hatalmas gyüjteménye.

Mozi.

— **Aradi mozi-hirek.** Életre-halálra cimmel került csütörtökön bemutatóra az Urániában az Arany háromszög kalandorfilm harmadik és egyben befejező része, amely igen-igen nagy tetszést aratott a közönség körében. Az arany háromszög banditái és az őket üldöző ellenfél között a végső harcra kerül a sor, ezt a utánt, szinte emberfeletti küzdelmet, amelynek minden egyes fázisa izgalmasan szenzációs s szinte borongató gyönyörüséggel tölti el a nézőt. Az élet-halálküzdelem, a maga ezernyi veszedelme dacára is a banditák bukásával végződik. Ez a rövid meséje a nagyszerű kalandorfilm harmadik részének, amely még csupán egyetlen napon — pénteken — látható az Urániában. — Rejtélyes gyilkosság. Szenzációkban bővelkedő, izgalmas jelenetekkel telitett filmdráma került csütörtökön először szinre az Apollóban. A drámai játék a német filmgyártás egyik legmüvészieseb munkája s az uj alkotások sorában a legelső között áll, ugy témájának érdekessége, változatossága, mint kidolgozásának müvészies volta révén. A közönség igaz elismeréssel, nagy tetszéssel fogadta a filmremeket, amelynek főszerepeit Harry Weisse, Richter Pál és Huszár Károly, a Pufi néven ismert világhires magyar groteskkomikus játszák, s amely még pénteken és szombaton kerül vetitésre az Apollóban. — Az ezüstkirály Bruno Kastnerrel a főszerepben vasárnap kerül bemutatóra az Apollóban.

A megszökött bankigazgató.

(Ujabb szélhámosságot követett el Budapesten.)

Budapestről jelentik: *Wajtner* Ferenc verseci volt bankigazgató, aki ellen — mint a *Közlöny* már megirta — a Verseci Takarékpénztár a rendőrségen bünvádi feljelentést tett és akit, minthogy megszökött, a verseci rendőrség köröz Budapesten tünt fel, *ahol ujabb szélhámosságokat követett el.*

A megszökött bankigazgató ellen a budapesti rendőrségen *Huszár* Dezső, volt verseci járásbiró fia tett feljelentést, akitől ötvenezer koronát sikkasztott. Huszár Dezső, aki nem tudott arról, hogy Wajtnert körözi a rendőrség, talál kozott vele Budapesten és megkérte a bankigazgatót, hogy vigyen haza édesanyjának Versecre ötvenezer magyar koronát. Wajtner elfogadta a megbizást, átvette a pénzt és azt még *aznap éjjel elmulatta egyik varietében.* Huszár csak később értesült Wajtner szökéséről, azonnal feljelentést tett ellene a budapesti rendőrségen, a hol meginditották a nyomozást a bankigazgató kézrekeritésére.

LEGUJABB.

Katonai forradalom Spanyolországban.

Madridból táviratozzák: *Primero de Rivera* tábornok, Bercellona kormányzója kiáltványt adott ki, amelyben azzal vádolja a kormányt, hogy az országot romlásba sodorja. Ezért a katonai párt elhatározta, hogy *átveszi a hatalmat és kihirdeti az ostromállapotot.* Reggel négy órakor a katonai párt megszállotta a madridi központi távbeszélő állomást. A város teljesen nyugodt és várja a bejelentett rendszabályok alkalmazását. A kormány tanácskozásra ült össze.

Uj ellentét Anglia és Mussolini között.

(Olaszország nem üriti ki azonnal Korfut.)

Párisból táviratozzák: Az *Echo de Paris* a nagykövetei konferencián támadt ujabb nehézségekről ir. Anglia eltökélte magát, hogy a legrövidebb időn belül visszaszerzi akció szabadságát, ha a nézeteltérések kiküszöbölése meghiusul. *Mussolini* nem hagyta jóvá *Averzano* nagykövetnek Korfu haladéktalan kiüritésére tett géretét, holott Anglia csak ennek alapján mondott le arról, hogy a Népszövetségnél megtegye tervezett lépéseit. Mussolini uj formulája szerint Korfut csak a vizsgálat eredményes befejezése után üritik ki, ami a megszállásnak hónapokig való elhuzódását jelentheti. Ezt a tervet Anglia feltétlenül meg akarja hiusitani.

Párisból táviratozzák: A nagykövetei konferencia délelőtt és délután tárgyalta az ügyet, amely az angolok ama követelésével támadt, hogy a konferencia állapitsa meg az olaszok Korfuból való kivonulásának határidejét. *Averzano* olasz nagykövet kijelentette, hogy lehetetlen a kivonulás ama garancia nélkül, hogy Görögország a vállalt kötelezettségeket őszintén végre is hajtja. Most ilyen formulán gondolkoznak.

Svájcban nem jegyzik a márkát.

Baselből táviratozzák: Az itteni tőzsdén ma először történt meg, hogy *a német márkát nem jegyezték*, mert teljesen elvesztette értékét. A márka kurzusának törlése a tőzsdetanács határozatára történt.

Közgazdaság.

Esik a francia frank.

A márka kissé ingadozott ma, de tegnapi árától nem sokban tért el, a francia frank ellenben, amely oly erős irammal emelkedett tegnapig, ma csökkenésnek indult, a mi annál figyelemre méltóbb, mert a nemesvaluták ma tovább emelkedtek Zürichben, tehát a svájci frank esése még tart. A dollár jelentős pontlioz jutott emelkedésében, a zürichi zárlatban meghaladta az 560-as árnivót. Javult a lira és az angol font is, a keleti valuták nem változtak csupán a lei vesztette el tegnapi értékszaporulatát. A francia frank esése szilárdságot idézett elő a belföldi magánforgalomban azonban igen valószinü, hogy a leu nem követi ingadozásában a francia frankot. A leu emelkedése iránti bizalom jele, hogy még a szilárd irányzat mellett is paritás alatt állanak a devizaárak a belföldi magánforgalomban.

Aradi valutaárak. (Szeptember 13.) Francia frank 1250, svájci frank 39, dollár 224, dinár 2.15, szokol 6.20, lira 9.50, angol font 980, magyar korona 0,0080, osztrák korona 0.003150. — *Kifizetések:* Budapest belföldi140, külföldi 80, Bécs 330, Prága 6.55, Zürich 39.50, Milano 9.80, London 995, Páris 12.40, Newyork 221, Belgrád 2.35.

Temesvári valutaárak. (Szeptember 13.) Berlin 0.000010, márka 0.000040, Newyork 219, dollár 223 London 990, angol font 1000, Páris 12.35, francia frank 12.60, Zürichi 39, svájci frank 39.50, Milano 9.55, lira 9.25, Belgrád külföldi 2.32 belföldi 2.25, dinár 2.25, Prága 6.50, szokol 6.40, Budapest belföldi 140, külföldi 80, magyar korona 120, Bécs 328, osztrák korona 310.

Bucurestii tőzsdezárlat. (Szeptember 13.) *Kifizetések:* Páris 12.25, Berlin 0.000020, London 970, Newyork 217, Milano 9.65, Zürich 38.50, Bécs 0.003150, Prága 6.45, Budapest 1.25. — *Valuták:* Napoleon 810, márka 0.00002750, léva 1.92, török lira 1.17, angol font 985 francia frank 12.57, svájci frank 41.50, lira 9.25, drachma 4.25, dinár2.17, dollár 222, lengyel márka 0.0010.50, osztrák korona 0.003350 magyar korona 0.0087, szokol 6.55.

Zürichi nyitás (Szeptember 13.) Berlin 0.000005, Newyork 559.50, London 2544, Páris 32.45, Milano 24.50, Prága 16.75, Budapest 0.03, Belgrád 6.10, *Bucuresti 2.50*, Varsó 0.0020, Bécs 0.007875.

Zürichi zárlat. (Szeptember 13.) Berlin 0.00000440, Amsterdam 220, Newyork 560.25, London 2547 Páris 32.20, Milano 24.8250, Prága 16.75, Budapest 0.03, Belgrád 6.10, *Bucuresti* 2.50, Varsó 0.0020 Bécs 0.007875, Szófia 5.50.

Budapesti Devizaközpont jegyzései. (Szeptember 13.) Napoleon 69200, Amsterdam 5770—8010, Belgrád 210—224, Berlin 0.0002—4, *Bucuresti 90—103, lei 91—104*, London 87600—92000, angol font 88100—92500, Milano 860—915, lira 870—925, Newyork 19300—20400, dollár 19600—20700, Páris 1120—1186, francia frank 1135—1201, Prága 580—624, Varsó 0.07—8.65, Bécs 0.2740—29.60, Zürichi 3440—3660, svájci frank 3460—3680.

= **Országos vásárok Sztrigyszentgyörgyön.** A Kereskedelmi és Iparkamara közli: A kereskedelemügyi miniszter 1923. szeptember 3-án kelt 50144. számu rendeletével két országos állatvásár tartását engedélyezte Streisangiorgiu (Sztrigyszentgyörgy) községben, Hunyadmegyében és pedig május 6-án és december 16-án.

= **Hetivásár Halmágycsucson.** A kereskedelemügyi miniszter 1923. augusztus 4-én kelt 42077. számu rendeletével egy hetivásár tartását engedélyezte — Keddi napon — Ciuciu (Halmágycsucs) községben állatfelhajtással és árukirakással.

= **Lengyelországban bezárták a tőzsdéket.** Varsóból táviratozzák: A pénzügyminiszterium tegnap kiadott rendeletével tegnaptól kezdve további intézkedésig Lengyelországban zárva lesznek az összes pénz- és deviza-tőzsdék.

— **Meglopott szálló-portás.** A timisoarai Metropol-szálló portásától csütörtök reggel ellopták pénztárcáját, amelyben 4600 lei, tizezer márka és tizezer magyar korona volt. Mialatt a portás egy vendéget felköltött, osont be a tolvaj a portásfülkébe és a portás kabátjából ellopta a pénztárcát. A rendőrség előállitott egy gyanus embert, aki azonban tagad.

NYILTTÉR.

Az ezen rovat alatt közlöttekért nem vállalunk felelősséget.

DR L. VÁRJASSY ŞI
N. D. CHRISTESCU
ADVOCAŢI
STRADA SPERANŢEI No. 19
TELEF. 8/56 BUCUREŞTI TELEF. 8/56

Kunágotai Vajda Zsigmond ugy a maga, mint gyermekei **Lajcsi, Borcsa,** valamint édes anyja **Fischer Irén** nevében fájdalomtól lesujtva jelenti, hogy imádott felesége

kunágotai
Vajda Zsigmondné
szül. Hirschmann Böske

f. évi szeptember hó 9-én, délután 3/4 3 órakor életének 34-ik és házasságának 17-ik évében jobblétre szenderült.

Drága halottunkat szeptember 10-én, délelőtt 10 órakor helyeztük örök nyugalomra, a ref. egyház szertartása szerint a kunágotai temetőben. 5207

Áldás és béke poraira!

Köszönetnyilvánitás.

Mindazoknak, kik boldogult férjem

Friedrich Imre

elhunyta alkalmával végtisztességén megjelentek, ravatalára koszorut helyeztek s mérhetetlen fájdalmamban és gyászomban részvettek, ezuton mondok köszönetet.

özv. Friedrich Imréné és családja.

5994

Olcsó butorbeszerzési forrás! Az „Aradi Kisiparosok butor- és asztalosáru vállalata" Arad, Str. Eminescu (Deák F.-u.) 41. sz. a. ajánlja dusan felszerelt raktárát, ahol háló, ebédlő stb. butorok a legegyszerübbtől a legdiszesebbig olcsó árban kaphatók.

Csobod János
vizsgázott fogtechnikus
özv. Morgenstern Gyuláné fogászatimüintézetét Arad, Strada Bratianu (Weitzer János-utca) 15., a fogpostával szemben átvette. 4076

Virágcserép
minden méretben.
Fajence kályha,
ugyszintén
Chamotte tégla
kapható legjobb minőségben
Szilágyi & Comp.
aradi keramiai gyárában.
Telefon 556. 4914 Telefon 556.

Ludovic Bodosi
férfi ruhakészitő üzlete
Arad, Str. Corvin (Hunyadi-u.) 6-2
Vállalja a legujabb divat szerinti férfi ruhák, felöltők készitését a legpontosabb kivitelben a legjutányosabb árért. 18326

A teljesen
modernül hygéniai követelményeknek megfelelő közismert 13322
„Diana" kádfürdőt
az uj bérlők minden nap reggel 6 órától este 9 óráig tartják nyitva.

Mütrágya
raktárra érkezett
Aradvármegyei Gazdasági Egyesület
14106

Kitűnő állapotban levő
pénzszekrény
eladó
Bodnár, Arad Str. Vladimirescu 3. (Dobó-utca 1/a.) 14015

Sertéshizlalda és szalámigyár
Vámosgálfalván 8 hold ingatlan a Kükülő partján, 1000 drb. sertésre betonszállások, csatornázás, vizvezeték, malom, vágóhid, feldolgozó műhelyek, benzinmotor, teljes gépberendezések
eladó vagy bérbeadó.
Esetleg tőkeerős szakember kaucióval, vagy nyereségrészesedésnek vezetőül felvétetik. 5015
Husipar R.-T. Dicsőszentmárton.

Oszi felöltő- és ruha-ujdonságok megérkeztek: **JULJU PLESZ GYULA** céghez, Arad, Str. Col. Pirici (Vörösmarty-u.) 3., a szinház hátsó bejáratával szemben. :: Külön mértékosztály. Saját angol és francia divatszalon. :: Olesó szolid árak. :: Dus választék. :: Kérem a névre ügyelni.

Sok pénzt takarit meg, ha az „Aradi Közlöny"-ben, hirdet, mert hirdetése ingyen jelenik meg a „Bánáti Közlöny"-ben.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számitjuk.

Minden szó hirdetési ára 2 lei.

Vastagabb betüvel 4 lei.

A vastagabb betüvel kivánt szavakat aláhuzással kell jelezni.

Hirdetéseket délután 5 óráig veszünk fel.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni

A legkisebb hirdetés ára 10 szóig 20 lei.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

CICA várom pénteken és ha nem lehet, szombaton fél kilenckor. Miért nem jött el kedden? Cica. 5213

EGY magas, barna, intelligens, müvelt, budapesti fiatalember, ki egy éve Timisoaran (Temesvárott) tartózkodik s ki gyakran jár Aradra, keresi egy minden előitélettől ment, feltétlenül intelligens urinő érdekmentes ismeretségét. Levelet „Lélek és erotica" jeligén továbbit az Aradi Közlöny kiadóhivatala. 25

Alkalmazás.

INTELLIGENS NŐT keresek második gymnazista leánykámhoz nevelőnőnek. Német tudással birók és képezdét végzettek előnyben részesülnek. Cim Aradi Közlöny kiadójában. 500

GYERMEKTELEN fiatal házaspár házmesteri állást keres. Cim Arad, Strada Cosbuc 28. (Wesselényi-utca 13.) 5200

ELÁRUSITÓNŐ, románul tudó felvétetik Szabolcsi-Klein divatüzletében Arad, Strada Metianu. 5203

FŐZŐ mindenes jó bizonyitványokkal azonnal felvétetik. Arad, Str. Iosif Vulcan (Kazinczy-utca) 14. jobbra. 14015

HÁZVEZETŐNŐNEK ajánlkozik intelligens magányos nő. Cim Wallinger hirdetőjében, Arad. 13327

GYERMEKTELEN házaspárhoz elsőrendü mindenes azonnal felvétetik. Arad, Str. Gheorghe Lazar 4—9. 5208

TISZTVISELŐT azonnalra felvesz „Atlas" tengerhajózási vállalat. Vasuti szálloda, Arad. 13328

HÁZMESTERNEK ajánlkozik házaspár. Férfi kertészetet, nő főzést vállalja. Cim Wallingernél, Arad. 13328

UTAZÓT felveszek napi szükségleti cikkek üzletéhez. Cimét adja Aradi Közlöny kiadójába „Iparos-gyáros" jeligére. 5217

Lakás.

KÉTSZOBÁS utcai lakás bútorral, vagy anélkül, lelépés ellenében kiadó. Strada Ghiba Birta (Varjassy József-utca) 26—38. 5201

ELCSERÉLNÉM lelépési dij fizetése mellett belvárosi kétszobás lakásomat három szobással. Cim Wallinger hirdetőjében Arad. 13327

EGYSZOBÁS lakás bútorral együtt átadható. Cim Wallinger hirdetőjében Arad. 13327

EGYSZOBÁS utcai lakás lelépés ellenében kiadó. Cim Aradi Közlöny kiadójában. 1216

Vétel és eladás.

VÁSZON-ERNYŐ üzletbejárat fölé, használt, de jókarban, hozzá való teljes vasfelszereléssel eladó. Cim az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 5000

DUPLAÁGYAS kézimunka teritő, kézimunka és tülstorok, filé, klöpli és modeira kézimunkák, női fehérnemü és ágynemü, különböző bútorok, disztárgyak, 10 éves fiu télikabát, női ruhák, stb. eladók Arad, Str. Consistorului 12. (volt Batthyány-utca 23.) I. em. jobbra. 1000

ANTIK tárgyakat, diszmüveket, kézimunkákat, függönyöket, szőnyegeket, fehérnemüt stb. bizományba veszek. Arad, Strada Consistorului 12. (volt Batthyány-utca 23.) I. em. jobbra. 1000

MOTORFÜRÉSZGÉP sürgősen eladó. Cim Aradi Közlöny kiadójában. 5198

ELADÓ huszmillió magyar koronáért egy 50 HP. Wolanka nyersolaj motor két lend kerekes, malom és más ilyen üzem hajtására kitünően alkalmas, kifogástalan állapotban üzembe megtekinthető. Cim Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 5196

SÚLYESZTHETŐ „Singer" varrógép eladó. Uranus-iroda Arad, főpostával szemben. 13930

NÉGYSZÁZÖTVEN HEKTOLITER használt üres boroshordó 3—7 hektoliter nagyságokban eladó. Értekezhetni Balnotzy Endre Dés. 5199

EGY KOMPLETT UJ HÁLÓSZOBA berendezés helyszüke miatt sürgősen eladó. Megtekinthető Arad, Calea Şaguna 198. szám alatt. 5210

WERTHEIM-CASSA és egy komplett Pallas Lexikon jutányos árban eladó. Cim Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 5211

ELSŐRENDŰ TISZTA BUTOROK sürgősen eladók. Megtekinthető Aradul-Nou (Ujarad) Strada Banatului 35. (Posta mellett.) 5204

FŰSZERÜZLET berendezés, ajtó rólló megvételre kerestetik. Ajánlatokat Wallinger hirdetője Arad, továbbit. 13327

SZAZ HEKTOS hordó egy szőlőpréssel eladó. Messner Pánoota. 13327

PALINKÁS ÁSZOK HORDÓK 5 darab á 20 Hl. és használt transzporthordók jó állapotban eladók. Cim Kelet hirlapiroda, Arad. 14015

ZONGORA, rövid, palisander, elsőrangu bécsi gyártmány, eladó. Cim Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 5214

KÉZIMUNKA anyagok, Jumper-pamut és selyem, saját készitményü himzett és tülfüggönyök szolid árakban Erneszt üzletében Aradon, szinház mögött. 5088

BUTOR RAKTÁROMBAN ebédlők, háló szobák, valamint kárpitos árúk olcsó áron kaphatók. Wiegenfeld Arad, Str. Eminescu (Deák Ferenc-u.) 40a) 13585

KOCSIKENŐCS prima, fovottezsir, mindennemü gépkenőolajok nagybani árakon kaphatók az Aradi Olajipar Részvénytársaságnál Arad, Bulev. Regele Ferdinand I. No. 46—22. Telefon szám 135—407. 3935

MŰTÁRGYAKAT, porcellánokat, japán és kinai dolgokat, antik bútorokat, ezüst tárgyakat, perzsa és szmirnaszőnyegeket, egész gyüjteményeket a legmagasabb árban vásárol a Salon Artistique Arad, Bulev. Regina Maria 20. (Fischer Eliz-palota.) 11895

A NAGY KERESLETRE VALÓ TEKINTETTEL sürgősen keresünk antik bútorokat, perzsa szőnyegeket, festményeket, műtárgyakat, régi ércet és porcelán tárgyakat, japán vázákat és ezüst ötvös munkákat. Vidéki meghivásra kiutazunk. Szépmüvészeti Szalon Arad, Ortutay-palota. 13573

HASZNÁLT ÓLOM megvételre kerestetik. Bővebbet a kiadóban.

Ingatlan.

STRADA OITUZ 18. (Hlés-utca 68.) számu ház eladó. 5195

STR. MINERVEI (Ilona-utcában) magán ház elfoglalható háromszobás lakással, fizlethelyiséggel 170.000 leiért eladó. Uranus-iroda Arad, főpostával szemben. 13930

MAGÁNHÁZ elfoglalható lakással eladó. Cim Aradi Közlöny kiadójában. 5215

Uzletek.

KISEBB élelmiszerüzlet betegség miatt 12.000 leiért eladó. Uranus-iroda Arad, főpostával szemben. 13930

KORCSMA két szobás lakással Arad, Calea Bihorului (Nagyváradi-uton) 40 ezer leiért átadó. Cim Aradi Közlöny kiadójában. 5212

Ellátás.

NYOLC—TIZ TAGBÓL álló diszting-vált társaság izletes házlétkezést, 1—2 gimnáziumi tanuló teljes ellátást kaphat. Cim az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 4916

JÓNEVELÉSŰ 3 iskolás gyermek uri családnál teljes ellátásra felvétetik. Zongora használat. Bővebbet Kelet hirlapiroda, Arad. 14015

Különféle.

VILLANYSZERELÉST, csengőberendezést legolcsóbban vállal Schwarcz műszerész Arad, Strada Brancovici (Lázár Vilmos-utca) 3. 12815

SCHARCHER Augusta piros igazolványa elveszett. Kéretik a Timişoarai (temesvári) rendőrségnél leadni. 26

EGY 60 HP. STOCK
MOTOREKE
és egy 6-os KLAJTON SCHUTLEWORT cséplő teljesen felszerelve üzemképes más vállalkozás miatt sürgősen ELADÓ. 5209
Cim Aradi Közlöny kiadójában.

Ujdonság!
A volt Glück-féle husosarnokban Aradon
sertéshus is kapható
5184

Sok pénzt takarit meg, ha a „Bánáti Közlöny"-ben hirdet, mert hirdetése ingyen jelenik meg a „Aradi Közlöny"-ben.

CREME MADELAINE
Kiváló hatásu kozmetikai készitmény szeplő bőratka (mitesser) pattanások, arcvörösség, májfoltok és arcbőr minden tisztátlansága ellen. — Készitik:
Dr. Földes & Hehs
gyógyszerészek, pipere szappan és vegyészeti gyár: Arad, Micalaca. Budapesten Bertalan-utca 26. Margit ereme gyár. Ügyeljünk a márkára, óvakodjunk a hamisitásoktól és hasonnemü utánzatoktól. 13891

Értesités!

Az „Uzinele de fer şi Domeniile din Reşiţa S. A." részvénytársaság harmadik kibocsátásából eredő részvényeinek birtokosai értesittetnek, hogy a jegyzett részvények után esedékes harmadik részlet, vagyis részvényenként 400 Lei, a részvénykibocsátási tervezet szerint folyó hó szeptember 15-ig esedékesek és a jelzett határidőig azon pénzintézeteknél fizetendők, amelynél a jegyzés eszközölve lett.

Azon részvényessel szemben, aki a kitüzött határidőn ezen kötelezettségnek nem tesz eleget és a befizetést nem teljesiti, a törvényben és alapszabályokban előirt intézkedések fognak alkalmaztatni. 2401

Uzinele de fer şi Domeniile din Reşiţa Societăte anonimă.

Butorok
a legjobb kivitelben állandóan raktáron és mérsékelt árak mellett kaphatók: 18779
VICTORIA-butorgyár,
ARAD, Strada Ioan Calvin 42.
Lerakat: Neumann palota, (Strada Horia.)

Keresünk 1—300 holdas
tüzifatermelésre alkalmas, lehetőleg
! bükkfaerdőt !
Kedvező fekvés, kis távolság az állomáshoz, könnyü kiszállitási lehetőség megkivántatik. — Kisajátitás alóli mentesség és termelési engedély előfeltétel. — Körösvölgy és a fővonal Dévaig előnyben részesül. Közvetitőt dijazunk. — Ajánlatok „Tüzifa" jeligére Aradi Közlöny kiadójába kéretnek. 5206

Nyomatott az Aradi Közlöny rotációs gépén. Kiadótulajdonos: Aradi Közlöny nyomdája.